

800 JAAR REGEL VAN FRANCISCUS DE REGEL

WELKE REGEL?

DE TITEL VAN DIT ARTIKEL IS HEEL KORT: *DE REGEL*. 'WELKE REGEL?' KUN JE JE AFVRAGEN. NU STAAN AL ONZE OGEN GERICHT OP HET JUBILEUM DAT WE IN 2009 VIENEN: 800 JAAR REGEL. WE HEBBEN HET DAN OVER EEN TEKST WAARVAN WE NIET EENS DE PRECIEZE INHOUD KENNEN. TOCH HEBBEN WE DOOR ALLERLEI ONDERZOEK EEN VRIJ GOED IDEE, HOE DIE OERREGEL (ZO IS DIE BEKEND GEWORDEN) ERUIT MOET HEBBEN GEZIEN. IN IEDER GEVAL IS DE OERREGEL EEN MIJLPAAL, WANT IN MIJN OGEN DRUKTE FRANCISCUS DAARMEE UIT DAT HIJ EEN LEVENSVORM HAD GEVONDEN DIE HIJ WILDE VASTLEGGEN EN WAARVOOR HIJ DE GOEDKEURING ZOCHT VAN HET KERKELIJK GEZAG. EEN LEVENSVORM DIE OOK AANTREKKELIJK WAS VOOR ANDERE MENSEN.

EEN SPIRITUEEL EN EEN JURIDISCH DOCUMENT

De levensvorm van Franciscus ontwikkelde zich sindsdien verder en daarmee ontwikkelde ook de oerregel zich. Steeds werden er in het dagelijkse leven nieuwe ervaringen opgedaan en die leidden dan weer tot aanvullingen, preciseringen, of correcties. Een *tussenresultaat* daarvan is de Regel van 1221, die door velen als een spiritueel document wordt gezien.

Voor een *juridisch document* waren de formuleringen minder geslaagd en daarom ontstond uiteindelijk de Regel van 1223. Andere namen voor de Regel van 1223 zijn: Regula Bullata (RegB), ofwel de gebul-

leerde Regel, dat wil zeggen voorzien van de goedkeuring van de paus of gewoon: *Regel van de minderbroeders* (2 RegMB). Naar analogie daarvan zijn andere namen voor de regel van 1221: Regula Nonbullata (RegNB) of Regel van de minderbroeders, voorlopige redactie (1 RegMB).

Hiermee was het proces van regel-formulering tot een eind gekomen. De Regel van 1223 is ook de Regel waarop we als broeders van de eerste orde onze professie afleggen.

Het proces van regel-formulering was wel afgelopen, maar het leven gaat verder. En al tijdens het leven van Franciscus wilde Franciscus zelf al weer aanvullingen maken op

de *definitieve* Regel van 1223. Dát kon niet meer, maar in zijn Testament zette Franciscus nog eens uiteen waardoor hij ten diepste bewogen was.

REGEL EN LEVEN

Ik heb nu al vier *geschriften* genoemd: oerregel, Regel van 1221, Regel van 1223, Testament. Vier documenten waarin Franciscus vast heeft gelegd waar het bij hem om ging. En ik denk dat je er ook de brief aan de gelovigen bij mag rekenen en andere geschriften van Franciscus.

Wellicht dat die veelheid van *Regels* verwarrend over kan komen, maar zelf denk ik dat aan alle geschriften

dezelfde inspiratie ten grondslag ligt. Zo zegt Franciscus over zijn Testament dat het geen andere regel is, maar een herinnering en aansporing (Test 34). De geschriften spreken elkaar niet tegen wat hun inspiratie betreft. Wel kun je soms een ontwikkeling zien, of accentuering.

VERHALEN

Heb je met de Regel nu de volheid van het franciscaanse leven in handen? Ik denk: ja én nee. Ja, omdat het om een bijzonder rijke tekst gaat waarin de inspiratie van Franciscus uitstekend tot uitdrukking komt. Het is een prima geschrift om ons leven op te baseren, zelfs al zit er bijna 800 jaar tussen. Onze constituties die gebaseerd zijn op de Regel en wél veranderen bij nieuwe ontwikkelingen, houden de Regel bij de tijd.

Maar ik denk ook: nee.

Met een ervaring uit mijn leven wil ik dat verduidelijken. Zo'n twintig jaar geleden las ik voor het eerst iets van en over Franciscus: zijn geschriften én de roman van Julien Green, *Franciscus*. Ik werd toen niet zozeer door de eigen geschriften van Franciscus geraakt, maar juist door de roman, het verhaal, de

interpretatie van het leven van Franciscus volgens Julien Green.

De Regel en de verhalen rond Franciscus vullen elkaar geweldig aan. De verhalen helpen om de Regel te kunnen lezen, zij werpen licht op de Regel vanuit het leven van Franciscus. Verhalen hebben ook iets inspirerends wat een Regel op het eerste gezicht minder heeft. Ik zeg nu 'op het eerste gezicht', want vele jaren leven met de Regel, maken ook de Regel tot een inspirerend document. Wellicht ook omdat de verhalen automatisch meeklinken.

DE REGEL

EN MIJN PERSOONLIJK LEVEN

Wanneer ik over de Regel spreek bedoel ik op de eerste plaats de Regel van 1223. Dat is de definitieve versie en op die Regel doen we onze professie.

Als zodanig heb ik veel met de Regel. Het is het document waarin Franciscus zijn leven uitdrukking gaf en die we als broeders gemeenschappelijk hebben. Daarmee is het voor mij een essentieel document. Natuurlijk komt het gemeenschappelijke ook tot uitdrukking in het dagelijkse leven, de gesprekken en ontmoetingen, de levensverhalen. Maar wat ons bindt, door alle

*Franciscus ontvangt de Regel
fresco, Assisi*

gebeurtenissen heen, is onze inspiratie en die vind je mijns inziens terug in de Regel, waarin alle verhalen van Franciscus en de eerste broeders meeklinken. Dat zie ik als een gemeenschappelijke taal of referentie. Niets als iets aparts, naast het dagelijkse leven, maar meer of minder expliciet uitgedrukt in ons dagelijkse leven.

Het is niet vanzelfsprekend dat een Regel betekenis krijgt in je persoonlijke leven. De een zal meteen al iets hebben met een tekst, maar voor een ander krijgt een tekst pas betekenis door zich er in te verdiepen.

Ik had het geluk dat de Regel van de minderbroeders werd behandeld in het noviciaat door Sigismund Verheij. Hij wist als geen ander de Regel te accentueren en te relativeren, de ontwikkelingsgang te laten zien van de Regel, de eenheid met het geleefde leven en de betekenis voor het dagelijkse leven. In zijn boek, *Naar het land van de levenden* is dat voor iedereen toegankelijk geworden.

STEEDS MEER REGEL EN LEVEN

Maar ook zelf heb ik de smaak te pakken gekregen en initiatief genomen: in mijn afstudeerscriptie van de theologieopleiding stond de Regel centraal en de relatie met het geleefde leven.

En later, tijdens de *Capodacqua-*

cursus, een tweejarige opleiding om de franciscaanse spiritualiteit door te geven, stond in mijn slotwerkstuk opnieuw de Regel centraal als aanzet voor een levensvorm voor deze tijd.

Door met de Regel bezig te zijn, ook in gesprekken en bezinningen, denk ik dat de Regel steeds explicieter inspiratie en kader is geworden als context voor mijn leven; het is steeds meer Regel en Leven geworden. En hopelijk, om de titel van het boek van Sigismund aan te halen: op weg naar het land van de levenden. Dát wens ik iedereen toe. Want daarom heeft Franciscus geleefd en zijn Regel geschreven!

Wim Pot ofm

